

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกันระหว่างบุคคล ทุกชาติจึงมีภาษาประจำชาติ เพื่อการติดต่อของคนในชาติ และยังเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523, หน้า 2) กล่าวว่า การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ของชาติที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นภาษาไทยจึงเป็นภาษาประจำชาติที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นชาติไทย และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยังช่วยในการแสวงหาความรู้ และประกอบอาชีพ ภาษาไทยยังเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งที่น่าภูมิใจ และควรแก่การรักษาไว้ให้มั่นคงตลอดไป ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันตอนหนึ่งว่า “ภาษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ...ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน.....เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้” (ชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505)

ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่รับใช้สังคมมาแต่อดีต และเป็นมรดกที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้น และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะเอกลักษณ์ของคนไทยที่มีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน จะเจรจาสิ่งใดก็มักใช้ถ้อยคำที่มีสัมผัสต่อเนื่องคล้องจองกันมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากเพลงพื้นเมือง คำพังเพย สุภาษิต บทเพลง และวรรณคดีร้อยกรองเรื่องต่างๆ คนไทยนิยมฟังคำหรือข้อความที่มีลักษณะรื่นหูได้รสไพเราะ ทำให้สามารถจดจำเนื้อความเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น (ชลดา เรื่องรักย์ลิขิต และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา, 2542, หน้า 1) สอดคล้องกับอัมพร สุขเกษม (2524, หน้า 6) ที่กล่าวว่าร้อยกรองจะช่วยกล่อมเกล่าจิตใจ ให้เป็นจิตใจที่ละเอียด ประณีต มองโลกในแง่ดี และเห็นใจเพื่อนมนุษย์ มีความคิด และจินตนาการ และคำประพันธ์เป็นวัฒนธรรมทางภาษาของชาติที่คนไทยควรภาคภูมิใจ ช่วยกันทะนุบำรุง และสืบทอดเอกลักษณ์นี้ไว้ นอกจากนี้คำประพันธ์ยังสามารถถ่ายทอดความรู้สึก ทศนคติ และประสบการณ์ของผู้เขียน โดยใช้ภาษาที่มีรูปแบบฉันทลักษณ์เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

เนื่องจากบทร้อยกรองเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติทางภาษาที่ควรภูมิใจและอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดต่อไป ด้วยการแต่งคำประพันธ์ และพัฒนาให้มีศิลปะและความงามทางภาษา ทั้งนี้

บทร้อยกรองมีฉันทลักษณ์ที่บังคับเป็นกฎเกณฑ์ ในการแต่งบทร้อยกรองจึงควรคำนึงถึงรูปแบบฉันทลักษณ์ และใช้ให้ถูกต้องกับชนิดของบทร้อยกรองนั้น ๆ จึงจะทำให้บทร้อยกรองที่แต่งขึ้นนั้นเป็นงานประพันธ์ที่ไพเราะสละสลวย และเป็นการดำรงสมบัติทางภาษาไว้ให้อยู่สืบไป (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2546, หน้า 210) นอกจากนี้คำประพันธ์ยังมีความสำคัญต่อชีวิตคนไทย และเป็นสิ่งที่ยืนยันแสดงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมทางภาษาอันดีงาม ครูผู้สอนควรสนับสนุนให้นักเรียนได้คำนึงถึงคุณค่าของการแต่งคำประพันธ์ (บุญญลักษณ์ พิมพ์า, 2530, หน้า 1) และกระทรวงศึกษาธิการ (2542) มีนโยบายให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเรียน ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2542 เป็นต้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภาษาไทยและให้ซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้อยกรอง เป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์ เป็นสื่อในการถ่ายทอดคุณธรรม คติธรรม และข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชน และส่งเสริมให้มีจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของคนในชาติ

บทร้อยกรองมีส่วนสำคัญกับวัฒนธรรมไทย ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้ปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้การแต่งคำประพันธ์ ในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม การจัดการเรียนการสอนให้จัดในลักษณะบูรณาการ โดยใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกน การแต่งคำประพันธ์ต้องอาศัยการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มาบูรณาการกัน การเขียนมีความสำคัญเพราะเป็นการแสดงออกที่สำคัญแทนคำพูด และอาศัยการเขียน เพื่อบันทึกความรู้ที่ได้ยินได้ฟัง และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการเขียนจึงเป็นรากฐานในการเรียนวิชาต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 13) ทักษะการเขียนเป็นสาระที่ยากที่สุดสำหรับนักเรียนต้องอาศัยความสามารถหลายด้านประกอบกัน คือ สมรรถนะ สายตาและกล้ามเนื้อ (กิฟตี วรรณจิต, 2535, หน้า 4) การเขียนจึงต้องฝึกฝนมากพอ จึงจะเขียนข้อความได้สวยงาม เหมาะสม ได้ใจความตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อความ และจุดเน้นที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอน ทักษะการเขียน ในสาระหลักการใช้ภาษาก็คือ การแต่งคำประพันธ์ที่ต้องปลูกฝังให้เยาวชน ได้ฝึกการแต่งคำประพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2538, หน้า 137) กล่าวว่า การเขียนร้อยกรองเป็นทักษะที่มีความยากกว่าการเขียนร้อยแก้ว เพราะการเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองเป็นการเขียนที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนมากกว่าการเขียนในรูปแบบอื่น การสอนเขียนคำประพันธ์ร้อยกรอง จึงเป็นเรื่องยากสำหรับครู ในด้านตัวนักเรียนเองก็รู้สึกวุ่นวายไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย นักเรียนไม่ชอบอ่านเรื่องที่เป็นร้อยกรอง เพราะเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก จากสาเหตุนี้จึงน่าจะเป็นผลที่ทำให้นักเรียนไม่ชอบการแต่งคำประพันธ์ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุกัญญา จันทร์เพ็ญ (2524, หน้า 5 อ้างถึงใน วิชาวรรณ สุขตระกูล, 2535,

หน้า 2) พบว่าอุปสรรคในการเรียนการแต่งคำประพันธ์ คือ นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ ครูขาดความสนใจในการสอนคำประพันธ์ และเวลาที่ใช้ในการเรียนน้อยเกินไป ผู้วิจัยพบปัญหาในการสอนแต่งคำประพันธ์ คือ นักเรียนแต่งคำประพันธ์ไม่ได้ นักเรียนจะเขียนโดยไม่มีสัมผัสคล้องจองและไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์บังคับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุครูขาดเทคนิคการสอนที่เข้าใจ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ก้าวหน้า เพื่อนำมาพัฒนาการสอนของตนให้น่าสนใจขึ้น ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีบรรยายเนื้อหาตามหนังสือเรียนจึงทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย

จากเหตุผลและปัญหาเกี่ยวกับการสอนการแต่งคำประพันธ์ที่กล่าวมา มีผู้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางการฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ไว้หลายท่าน ดังนี้ บันลือ พฤกษ์วัน (2535, หน้า 83-84) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการเขียนบทร้อยกรองไว้ว่า ควรสอนให้เป็นไปตามความสนใจของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเด็กบางคนไม่มีความสามารถในด้านนี้ จึงไม่ควรบังคับ ควรหาทางส่งเสริมให้เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเสริม ได้แก่ การเล่นต่อคำสัมผัส สอนให้อ่านวรรณคดีร้อยกรอง เพื่อมุ่งให้รู้สัพพะของบทประพันธ์ และส่งเสริมการท่องคำประพันธ์ หรือบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ เพื่อเป็นแบบอย่างในการฝึกเขียนบทร้อยกรอง และสอดคล้องกับ วิจารณ์ สุตระกูล (2535, หน้า 2) ที่กล่าวว่าการสอนแต่งคำประพันธ์ ผู้สอนต้องหาวิธีการและสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียน และให้นักเรียนสามารถแต่งคำประพันธ์ได้ง่ายขึ้น ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากเป็นผู้บอกมาเป็นผู้แนะนำนักเรียน เพราะการที่นักเรียนจะแต่งคำประพันธ์ได้นั้น นักเรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (วิจารณ์ สุตระกูล, 2535, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับ ไตรรัตน์ สงเอิศจ (2544, หน้า 3) ได้กล่าวว่าการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์โดยวิธีการกระทำซ้ำและบ่อย ๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2533, หน้า 19-24) ได้เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแต่งคำประพันธ์ให้ได้ผลดีว่า ครูควรให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล และให้เรียนได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดเวลา บทเรียนควรเริ่มจากคำคล้องจองที่เป็นคำง่าย ๆ และไม่เป็นรูปแบบคำประพันธ์ นักเรียนสามารถเรียนได้เมื่อต้องการจะเรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2538, หน้า 160-164) ที่กล่าวว่าวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ ครูควรใช้สื่อการเรียนการสอนหลายๆ ชนิด เพื่อช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจ มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น ตลอดจนการนำนวัตกรรมต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีการศึกษา มาจัดการเรียนการสอน โดยครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสนใจ ส่วนศิริพงศ์ พยอมเข้ม (2533, หน้า 14) ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมามีปัญหาสำคัญ คือการยึดครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเองขาดการคิดเป็น

ดังนั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคงร่วมมือกันแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้กับระบบการศึกษา นอกจากนี้ ทักษิณ สุภเมธิ (2542, หน้า 259) กล่าวว่า การนำกิจกรรมการเล่นปริศนาคำทาย มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการฝึกการโยงความคิดจากความหมายของคำ ผู้คำศัพท์ ฝึกการนำความรู้มาลำดับความคิด และให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คุณค่าของการใช้ปริศนาคำทายในการสอนภาษาไทย ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้น่าสนใจ เกิดความสนุกสนานมีชีวิตชีวา นักเรียนได้ฝึกการใช้ความคิด ทำให้มีไหวพริบ มีการสังเกต สามารถตีความของปริศนาคำทาย เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ทำให้นักเรียนคุ้นเคย คำคล้องจองในรูปแบบของร้อยกรอง เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาไทยที่เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป

จากความสำคัญของการเรียนการสอนดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำโจ๊กปริศนามาเป็นสื่อในการสอนการแต่งคำประพันธ์ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำสาระหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการสอนแต่งคำประพันธ์ ซึ่งโจ๊กปริศนาเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านด้านภาษาไทย แต่งด้วยบทร้อยกรองผูกเป็นปริศนาคำทายที่มีความสนุกสนานเร้าใจ และส่งเสริมความคิดสติปัญญา นับเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและนิสัยใจคอของคนไทย โจ๊กปริศนาช่วยเสริมสร้างให้เกิดสติปัญญา ไหวพริบ และฝึกความคุ้นเคยกับคำสัมผัสคล้องจอง

แนวทางการจัดการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ดังที่กล่าวมา แนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการสอนแต่งคำประพันธ์ คือ ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรม เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สร้างขึ้น โดยใช้สื่อประสมที่บูรณาการสื่อหลาย ๆ ชนิดเข้าด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ การจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการที่หลากหลายเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ เร้าความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสังเกต แสดงออก กล้าคิด กล้าพูด และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ได้สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม นอกจากนี้ได้นำโจ๊กปริศนามาเป็นสื่อ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยสนใจการวิจัยเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ กลอน กาพย์ และเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะว่่านักเรียนต้องเรียน กลอน กาพย์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่อาศัยจิตวิทยาการศึกษา ด้านการเรียนรู้ เรื่อง การเสริมแรงและการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานในการสร้าง (บุญเกื้อ ทวรวาเวช, 2530, หน้า 22-24) นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการดูผลย้อนกลับ การจัดลำดับเนื้อหาเป็นตอนย่อยๆ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าเทียมกัน จะแตกต่างกันเฉพาะเวลาที่ใช้ในการเรียนเท่านั้น

จากเหตุผลและปัญหาการแต่งคำประพันธ์ ดังที่กล่าวมาจึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยคิดสร้างชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดเวลาการสอนของครู พัฒนาการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้วรรณกรรมพื้นบ้าน โฉกปรีศนาเป็นสื่อ การเรียนการสอน และเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สูงกว่าก่อนเรียน
2. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ หลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. เป็นแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในเรื่อง การแต่งคำประพันธ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 อำเภอสนธิคม จำนวน 10 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนวัดพรหมรัตนาราม อำเภอสนธิคม จังหวัดลพบุรี โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 3.1 ตัวแปรต้น
 - 3.1.1 วิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ
 - 3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์
 - 3.2.2 เจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม
4. เนื้อหา ที่ใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ครั้งนี้เป็นเนื้อหาการแต่งบทร้อยกรอง ประเภท กาพย์ยานี 11 และกลอนสุภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการจัดกิจกรรมการบูรณาการ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด โดยใช้วรรณกรรมพื้นบ้านโจ๊กปริศนาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ระยะเวลาในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ใช้เวลาทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทดลอง 15 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอสนธิคม จังหวัดลพบุรี หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามแนวของการจัดทำชุดการสอนของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้วรรณกรรมพื้นบ้านโจ๊กปริศนาเป็นสื่อการเรียนรู้ คำประพันธ์ที่นำมาสอนได้แก่ กลอนสุภาพ กาพย์ยานี 11 ส่วนประกอบของชุดกิจกรรม มีดังนี้ คู่มือครู แผน

การจัดการเรียนรู้ แบบฝึกหัดท้ายชุดกิจกรรม แบบทดสอบ เนื้อหาของชุดกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยได้นำมาจากสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน กาพย์ยานี 11 และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งนำวรรณกรรมพื้นบ้านโจ๊กปริศนามาเป็นสื่อการเรียนรู้

2. การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5-10 นาที) เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยใช้กิจกรรม เกม เพลง ทายโจ๊กปริศนา เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้น มีความพร้อมที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (30 นาที) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับคู่มือนักเรียนและสื่ออุปกรณ์การเรียน ซึ่งประกอบด้วย บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ นักเรียนทำกิจกรรมตามคำชี้แจงของกลุ่มนักเรียน ครูคอยควบคุมดูแลให้คำแนะนำขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป (5-10 นาที) ครูให้นักเรียนอภิปรายสรุปร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนทุกคนมีความเข้าใจถูกต้องตรงตามเนื้อหาสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แล้วให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นทดสอบ (10 นาที) ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดความรู้ ความสามารถของนักเรียนจำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบแบบอัตนัยการแต่งคำประพันธ์โดยอิสระ จำนวน 1 ข้อ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. คำประพันธ์ หมายถึง ถ้อยคำผูกขึ้นตามแผนบังคับของลักษณะคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ ที่กำหนดไว้

6. โจ๊กปริศนา หมายถึง สิ่งที่เป็นเงื่อนไขท้าทาย แต่งด้วยบทหรือกรอน เชิญชวนให้คิดค้น แก้ปมปริศนาที่ผูกขึ้น เป็นวิธีการฝึกทักษะการคิด และยังมีส่วนทำให้ผู้เล่นคุ้นเคยกับคำประพันธ์ประเภทกาพย์และกลอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นสื่อการเรียนการสอนในชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์

7. เจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม วัดได้จากการตอบแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University